

HUMANITAS

(TESTVÉRISÉG)

A JÁNOSRENDI SZÖVETSÉG HIVATALOS LAPJA

KÉZIRAT SZABADKÖMŰVESEK SZÁMÁRA.

SZERKESZTI:

AZ UNIO □ TAGJAIBÓL ALAKITOTT SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG

CUPRINSUL

A doua jumătate de secol

[Cuvântul de deschidere al mairului și al Uniunii □] cu ocazia noului an de activitate.

Fr.: R. M.: Ce voim ?

Fr.: H. N.: Democrație luptătoare.

Fr.: E. S.: Referatul secretarului „Pax” □

Francmasoneria în Statele Unite.

Fr.: Dr. B. L.: Ce e adevărul în jurul rasselor umane.

Noutăți din cercul francmasoneriei.

TARTALOM

A második félszázad kezdetén

(Az Unio □ főmesterének munkaév megnyitó beszéde).

R. M. tv.: Mit akarunk ?

H. N. tv.: Harcos demokrácia.

E. S. tv.: Titkári jelentés a „Pax” □ munkaévről.

A szabadkőművesség az Egyesült-Államokban.

Dr. B. L. tv.: Mi az igazság az emberi fajok körül ?

Hírek a szabadkőművesség köréből.

INHALT

Am Beginn des zweiten-Jahrhunderthälfte
[Eröffnungsrede des M. d. St. der □ Union].

Br.: M. R.: Was wollen wir ?

Br.: N. H.: Kampfbereite Demokratie.

Br.: S. E.: Bericht des Sekretärs über das
Arbeitsjahr der □ „Pax“.

Das Freimaurertum in der Vereinigten-Staaten.

Br.: Dr. L. B.: Was ist die Wahrheit um die
menschlichen Rassen.

Nachrichten aus Freimaurerkreisen.

Szabdkömvés-irodalom

Balassa József: Kossuth Amerikában. 250 P.

Balassa József: A szabdkömvesség története. 1— P.

Balassa József: A szabdkömvesség kézikönyve. (Katé.) I. Inasfok 150 P.

II. Legényfok. 1— P.

III. Mesterfok. 1— P

Az itt felsorolt művek megrendelhetők a „Humanitas“ kiadóhivatala utján.

DENTAL-DEPOT
Dr. BLATTNER

ORADEA

Strada Dr. Aurel Lazar No. 4.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Megjelent
Dr. Jancsó Elemér
könyve.

„A XVIII-ik századi szabdkömvesség irodalmi- és művelődéstörténeti szerepe“

280 oldal 24 kép.

Kapható a „Humanitas“ kiadóhivatalában 100 Leiért.

K i a d ó!

HUMANITAS

KÉZIRAT SZABADKÖMŰVESEK SZÁMÁRA

A második félszázad kezdetén

Az Unió főmesterének munkaévmegnyitó beszéde

Nevezetes évforduló előtt állunk: Nehány hét mulva ötven éve lesz annak, hogy az Unió páholyban a hármas láng kigyulladt.

Ennek a meggondolkozató ünnepnek az áhitata, az ötvenéves munkának reánk sulyosodó és iránymutató kötelességei, a további munka vállalásának felelőssége, bátorsága, elszántsága és bölcsessége fütse akaratunkat, acélozza erőnket és jelölje meg célkitűzéseinket a most kezdődő munkaévben.

Ismertetni fogjuk mindjárt munkatervünket és ki fogjátok abból érezni, hogy kultur-bizottságunkat az a cél vezette, hogy:

1. A ceremóniák, szertartások, adminisztratív ügyek minél kevesebb időt igényeljenek szorgos esti munkánkban.

2. Látszólagos elzárkóztságunkban is bele akarunk kapcsolódni a robogó élet lüktető vérkeringésébe, a társadalmi, világnézeti, művészi, gazdasági, sőt — alkotmányunk által kiszabott szigorú korlátok között — a politikai élet jelenségeivel szemben is állandóan le akarjuk szögezni a szkvesség kötelességeit és állásfoglalását.

3. Ismerni és legalább vázlatosan ismertetni akarjuk más országok, más világrészek szociális, irodalmi, művészi és gazdasági törekvéseit is.

4. A szkvesség gazdag multjából példátmutató plasztikus képekben akarjuk szemetek elé varázsolni halhatatlan testvéreink messzire világító nemes munkáját.

5. Meg akarjuk teremteni a romániai jánosrendű páholyok igazi, szoros munkaközösségét.

6. Komoly és mélyenszántó, új célokat és új utakat kereső szkvesi ünnepé akarjuk avatni az Unió megvilágosításának ötvenedik évfordulóját.

7. Különös gondot akarunk fordítani leánypáholyunk, a baiamarei Humanitas megerősödésére.

8. Gondosan megválogatott, rendszeres előadások tartásával önmagunkat akarjuk képezni, agyunk és lelkünk mívelésével akarunk felkészülni a profán életben reánk váró kötelességeink teljesítésére.

Amint látjátok, az ötvenedik évet azzal akarjuk ünnepelni, hogy az eddigénél is keményebb akarással, az eddigénél is több munkát vállalunk. S a munkából mindenkinek ki kell vennie részét.

A munkaterv célkitűzései között különösen ki kell hangsúlyoznunk

az igazi munkaközösség megteremtésének halaszthatatlan szükségességét. Mai formájukban és egymástól való elzárkozottságukban a romániai páholyok lassan sorvadó, melegházba zárt növények. A szétforgácsolt erők áldozatosága határtalan és könnyelmű tékozlás. Az összekovácsolt erők egyesített áldozatoságától sem várhatunk ugyan csodát, de bizhatunk benne, hogy mégis közelebb visz célkitűzéseinkhez. A páholyok nem tudnak egymás munkájáról, nem is ismerik és így nem is segíthetik egymást a legcélravezetőbb törekvésekben sem, mindegyik a maga szerteágazó utján jár. Ez az erők és a nehezen előteremtett áldozatok pocskolása.

A munkaközösség megteremtésének termékeny gondolata Arad keletéről szállott fel és most ismét az aradi Concordia mutat nekünk példát az áldozatosságban. Minden páholynak követnie kell ezt a példát és én remélem, hogy valamennyiőtök szilárd elhatározását tolmácsolom akkor, amikor bejelentem, hogy az Unio nem fog elmaradni a Concordia mögött a kötelességek vállalásában. Vállaljuk a reánk bízott központi munkát és vállaljuk a tőlünk jogosan várt áldozatok meghozatalát.

Nem szabad kishitűen csüggednünk azért, mert a számunk kevés, mert az erők fogyatékosak. Igaz! Nem tudunk hadsereget szervezni a sötétség romboló haderejével szemben. Nem tudunk gátat vetni a véráradat pusztításának. Nincs annyi kincsünk, amennyi elég lenne, hogy a nyomorúság tajtékzó tengerhullámaint olaj-özönnel elsimitsuk. De ha láthatatlan is a munkánk, mégsem fölösleges és nem hatástalan. A rádiumnak szemmel alig látható, mérleggel meg sem állapítható paránya titkos kisugárzó erejével millió és millió emberi életnek gyógyítója. Az organizmus széthullásának diadalmas megállítója. A szabadkőművesség is ilyen láthatatlan, ilyen titkos rádiuma kell, hogy legyen a társadalmi berendezkedésnek. Kisugárzása észrevétlenül gyógyít — a mi hitünk szerint.

De hogy kisugárzó ereje legyen a szkevségnek, mindenekelőtt önmagunkat kell nevelnünk, nemesebbé, tisztánlátókká és céltudatosakká lennünk.

Ez az, amit a mi symbolikánk a durva kő csiszolásának hív. Ez az, ami miatt a mi belső elégedetleneink legsűrűbben felhangzó vádjával kell szembeszállanunk. Azzal a lekicsinyelő váddal, hogy *önképzőkör* vagyunk. Fogadjuk el ezt a címet és viseljük büszkén. Igenis elsősorban önmagunkat akarjuk képezni, önmagunkkal akarunk tisztában lenni, önmagunkat akarjuk művelni, önmagunkban akarjuk a durva követ csiszolni, mert csak így lehet meggyőződésünknek hatása, kisugárzó ereje a külső világra.

Senki se kicsinyelje tehát értékét a munkatervbe állított felvilágosító és iránytkereső előadásoknak, mindenki vegyen részt az önképzés egymást meggyőző munkájában.

S szeretném, ha leszerelnők a belső elégedetlenség másik forrásanyagát, a kishitűséget is. Azt a változhatatlanba való, beletörődő lemondást, mely a külső ellenségek jelszavainak vásári hangoskodása miatt hirdeti, hogy ugyanis hasztalan a harcunk, tegyük le a fegyvert.

Ne felejtjük el, hogy mióta az ember társadalomban él, a gazdasági küzdelem előszeretettel húzódik meg valamilyen gondolat, eszme és

jelszó mögött. „Nem azért skalpollak meg — így érvelt már az ősember — mert vágyom a felségedre, nyilvánzódra és a kunyhódra, hanem azért, mert tömpe az orrod és más fétis van a kezdedben.”

A jelszavakat tehát nem szabad tulértékelnünk. Hozzá kell férkőznünk a jelszavak mögött meghúzódó önos érdekek rugóihoz. A jelszavak elnémitását hiába kísérelnök meg túlharsogó hang-gymnasztikával. A szk-vesség kisugárzó, eszméket érlelő, világosságot terjesztő és meleget árasztó erejével kell a jelszavak titkos, kórokozó gyökeréhez jutnunk. Lassu térhódítás ez, láthatatlan és világi hiúságokról lemondó munkavállalás. Olyan, mint a hidépítésnél a vizalatti titkos caisson-munka. A karcsu pilléreket, a szemet gyönyörködtető ornamentikát azok építik majd, akik habzsolják érte a dicsőséget és lefölik a jutalmat, mi vállaljuk a jövőt-alapozás névtelen és láthatatlan kőhordását. A belső elégedetlenek csüggedését, a lemondó kishitűséget némissuk el a munka-irram fokozásával.

A lepergett ötven év határkövénel, az új ötven év hajnalhasadásakor munkára szólítom tehát minden testvéremet. A munkából mindenki vegye ki részét. Különösen a régi világrenddel jogosan elégedetlenkedő, új világot álmódó fiatalok. Ha elégedetlenek a munkával, ami itt folyik, ne egymás fülébe sugják elégedetlenségük okát, ürügyet keresve a félrevonulásra, ne merüljön ki elégedetlenségük a terméketlen kritikában, hanem álljanak elő hangos szóval, meggyőző érveléssel, lüktetőbb iramot, bátrabb útvágást, új célkitűzést követelve.

A suttogó elégedetlenség destrukció, a hangos elégetlenség termékeny építés.

A V. E. N. É. M.-e adja, hogy ötven év múlva ugyanannyi megértéssel és hálával állapítsák majd meg utódaink, akik az Unio hármaslángja körül fognak ülni, hogy ez a nemzedék megtette kötelességét, mint amennyi szeretettel és lobogó emlékezéssel állapítjuk meg mi, hogy ötven év előtt és a lepergett ötven év alatt elődeink munkáját bölcsesség vezette, erő végezte és szépség diszította.

Mit akarunk ?

A munkaközösség eredete, célkitűzései, működése.

Irta: R. M. tv..

Eszmék és az azokból fakadt intézmények ritkán találkoznak tökéletes módon egy pontban. Intézmények, melyeket egy eszme, vagy egy nagy átfogó gondolat termelt ki magából, talán soha nem tudtak tökéletesen összeforrt azzal a gondolattal, amely őket megszültette.

Eszme és szervezet, ideál és organizáció között *sokszor* nagy szakadék tátong, *néha* egész közel kerülnek egymáshoz, — de *örökké* a feszültség állapotában vannak egymással, mely feszültség azonban alkotó erőt jelent. Lappangó energiák kitorni akarását, új utak keresését, ez a feszültség az *életet* jelenti. És elsősorban haladást.

Allam, egyház, társadalom : mind organizációk, melyek az emberi

boldogulás eszméjének a gyökeréből fakadtak, fejlődésük folyamán hány-szor kerültek eredeti forrásuktól megmérhetetlen távolságra, míg az eszme halhatatlan ereje, s a feszültség energiarezervoárja valamilyen formában ki nem tört, az örök lényeknek új, talán megfelelőbb, korszerűbb formát talált, — a fejlődésnek egy árnyalattal magasabb szintjét teremtette meg, — beigazolvva a dialektika törvényét.

Az emberiség történetének legnagyobb szervezete: a keresztény egyház klasszikus formában tárja elénk ezt a folyamatot. Milyen messze kalandozott az eredeti, kristálytisztá krisztusi elgondolástól az évszázadok folyamán, mily egészen más célok szolgálatába szegődött, míg a lutheri protestálás elementáris ereje, a reformáció közelebb nem hozta az Ideálhoz, hogy azután új utakon ismét eltávolodjon.

Az utkeresés bizonytalanságaihoz fűződik minden mozgalom belső élet-eje és kimeríthetetlen gazdasága.

Minél nagyobb hatósugarú valamely eszme, minél általánosabb a probléma, amelyet meg akar oldani, annál több a keresés, a bizonytalanság, a megállás és új utakon az újra megindulás, — de annál több és kimeríthetlenebb az életerő.

A szabadkőmives szervezeteket a legáltalánosabb és a legelemibb eszme hívta életre: az emberiség boldogságának keresése. Álom . . . utópia . . . elérhetetlen . . . de mégsem vak, gyerekes délibábhajszolás. Inkább napfényben fürdő, vagy talán fellegekbe burkolt magas, nagyon magas hegyorom, — és mindig akadtak vakmerő turisták, akik neki mertek vágni az utnak, a szikláknak, s ha kidőltek, mindig jöttek újak, más ösvényeken, erősebb csákányokkal, erősebb hágcsókkal.

Honnan? . . . Hova? . . . Erre a két nagy kérdőjelre nem támadt válasz, amikor több mint kétszáz esztendő előtt a szabadkőművesség szervezete kibontakozott a homályból, akkor sem, amidőn a szervezet megerősödve az egész világon széjjelterjedt. És nem tudunk vállaszolni erre mostan sem, amikor a szabadkőművesség új utak és új helyzetek előtt áll és új lendületet akar venni.

A Gondolat — és annak megvalósításáért küzdő szerv, a szk. szövetség között ennek egész történelmi lefolyása alatt lehetetlen észre nem venni az eltagoltságot. Egy, igazi, tökéletes egységbe teljesen soha nem forrtak össze.

Amíg a Gondolat megrendíthetetlenül, fénylően állott és világított, — idők végtelensége óta, — maga a szervezet — a páholyok, a Szövetség — hol távolabbra tolódott az Eszmétől, oly időkben, amikor az egész emberiség erkölcsi katasztrófákba zuhant, — hol pedig meleg vágyakozással, közelebb simult hozzá, ha a lelkek egy korszak bűneinek, tévedéseinek, zsarnokságainak a bódulatából öntudatra ébredni kezdtek és kapuikat a szabadság, a szeretet, az emberiesség eszméi számára feltárták.

Új történelmi periodusok kezdetén azonban mindig igazi lendületet tudott venni, meg tudta találni a kor hangját, át tudta érezni annak szükségleteit, — sőt annak lelkes, gyakran harcra kifejezőjévé tudott válni, s bizonyos mértékig a kor gondolkozását, talán cselekvéseit is befolyásolni volt képes. Nem tuzás, ha megállapítjuk, hogy főként francia befolyás alatt a szk.-ség képes volt a 18.-ik század sok komoly szellemi áramla-

tának a mozgató ereje lenni; és erjesztője tudott lenni ezen mozgalmas, annyi ellentétől átszőtt évszázad vágyainak, akarásainak. Éppen ilyen periódusok alatt támadt fel ujultan a kérdés: mi a szk.-ség, van-e értelme, mi az értéke?

Az igazak, az eszméhez hűségesek nem szüntek meg hinni, hogy a szk.-ségben egy mély, felszabadító, embereket összekapcsoló erő lakozik és tényleg hittek benne, hogy a szövetség oly organizációnak képezheti a kiinduló pontját, mely az emberiség minden vágyakozását kielégíteni lesz képes.

Ez volt, ami oly sokakat az igazi nagy szellemek közül a láncba vonzott. De ez volt az is, ami annyi kétkedést, annyi szkepszist és kritikát hozott és támaszott a páholyok életével, munkájával szemben. És szegezünk mindjárt le, jogos, de hasznos és termékeny kritikát, mely előfeltétele minden jelentős fejlődésnek. Lessing, Fichte, Herder, a német szellem ezen kimagasló 3 alakja egyaránt telve volt a szk. *eszme* iránt táplált rajongással és elismeréssel, de sehol, egy szk.-ségre vonatkozó írásukban sem hallgatták el kételyeiket, talán közönyüket a szk. forma, a szk. szövetség iránt. És ez a megnyilatkozás nem hiányzik e gazdag kor egyik komoly gondolkozójánál sem. Tisztító, felfrissítő, reformáló hatásuk voltak mindig ezek a megnyilatkozások.

Ami bennünket a munkaközösségben összehoz, annak eredete ebben az ósrégi, mindig feljuló kétkedésben van, mely remélhetőleg a szabadkőművességből soha nem lesz kiirtható.

A mögöttünk letűnt évtizedek sok mindent alakítottak át, forgattak fel és értékelték át. Első sorban pedig gyökerében változtatták meg az emberek gondolkozását. Idealista kristályosodási pontok köré kiképződött materialista világszemléletek mind szélesebb hullámokban ragadják magukkal az emberiséget. Ismét a kavargás, átalakulás, az átmenet korszakához értünk.

És ebben a periodusban nemcsak a helyünket akarjuk mi szk.-ek megtalálni, hanem az igazi szk.-ség tradícióihoz hiven, meg kell éreznünk a mi szükségleteit, meg kell hallanunk a kor hangját, és meg kell feszítenünk minden erőnket, hogy az eljövendő évtizedek átalakulásaiba azt a szellemet és azt az irányt ömlesszük bele, amely szellem és irány a szk. *eszme* és elgondolás természetes alapvonása.

A háboru a szk. szervezetet is szétszaggatott testtel hagyta vissza. Az agonia állapotából most kezd magához térni. Sebeit talán most kezdi kiheverni, új életet akar kezdeni és értelmesen, több céltudattal, egészséges funkciómegnyilatkozással élni is akar.

Még soha kor úgy nem vágyott nagy cselekvések után, még soha átfogó, merész, átgondolt akciókra ily égető szükség nem volt, mint ép a mi történelmi periodusunkban. *Lehet-e csodálni, hogy a szk.-ség köréből is mind erőteljesebben hangzik ki a vágy frissebb, pezsgőbb, lendületes élet és munka, iránytmutató, átfogóbb cselekvések után.* Korszzerű, kifelé is hatékony kifejezési formák és eszközök után.

Aki ujonnan kapcsolódik bele a testvéri láncunkba, de az is, aki régebben benne él, egyöntetűen kénytelen megállapítani, hogy *éppen az hiányzik a szk.-ségből, amit a legteljesebb mértékben benne megtalálni vélt:*

a testvérek, a páholyok, az egyes rendek, harmonikus, szolidáris, egészen egybeolvadó összedolgozása. Ma nemcsak internacionális vonatkozásban, — de még kisebb-országgrész, vagy hasonló ritus viszonylatában sem lehet olyan szabadkőmivességről szó, melyet a közös eszme mellett, egy közös és közelebbi célkitűzés és erre irányuló közös munka forrasztana össze.

Lehet-e kétség aziránt, hogy nincs igaz szabadkőmives, aki nem volna áthatva attól a meggyőződéstől, hogy közös munka nélkül nincs ma értelme a szk.-ségnek, és hogy komoly célok megmutatása és az azok felé való kormányvezetés nélkül pusztá játék marad minden. Ehhez azonban a ma nyugtalan, kereső, meghajszolt emberének hiányzik az idegrendszere.

S most megadhatjuk a választ a kérdésre: *mit akarunk?* Ezt akarjuk: közösen dolgozni, egybeforrni közös célokban, közös akarásokban és utak keresésében, melyeken mint szabadkőmivesek együtt tudunk haladni. Ezt akarjuk: kitermelni a testvérekben azt a feltétlenül termékeny érzést, hogy valóban nemcsak eszmei, hanem funkcionális egységet is jelent szabadkőmivesnek lenni.

Senki sincs közöttünk, aki ne volna tisztában avval, hogy a nagy problémákat még nem fogjuk így megoldani, és hogy egy csapásr a páholyok életének nem fogunk ezáltal soha nem létezett lendületet adni. Egy dologban azonban bizonyosak vagyunk: *egy kis lépést előre fogunk tenni.* S az által, hogy a páholyok közötti kapcsolatokat ki fogjuk mélyíteni, hogy a gyakoribb összefüvetek által és minden hivatalos forma mellőzésével, ezeket a kapcsolatokat melegebbé fogjuk alakítani, de főként, hogy a páholyok elé közös célokat fogunk kitűzni és állandóan felszinen tartani — egészen bizonyosan a horizont kiszélesbedését szolgáljuk.

Amit akarunk, amit szeretnénk az: hogy ne hagyjuk ellanadni az *elhivatottság tudatát*, és ennek a tudatnak az arra hivatott emberekben a kor hangulatának és lehetőségeinek megfelelő akciós terepnumot mutassunk.

Lehet-e közöttünk valaki annyira kishitű, hogy eleve lemondjon arról a lehetőségről, hogy ez az elgondolás, ez a hullám mindjárt megtörjön, ne tudjon tovaterjedni, példát mutatni, amikor kétségtelenül nem izolált szükségletnek a kifejezője. Ha a kísérlet elé áthághatatlan akadályok gördülnek, ha a próba eredménytelen marad: akkor csak annak a bizonyítékát szolgáltatná, hogy a szk.-ség eljátszotta szerepét, korszerűtlen és jövőtlen. Szomorú bizonyosság volna, de még mindig jobb, mint az önámító és egészen irreális, illúziókkal telített játék.

A felszólítás a munkaközösség megteremtésére nem egy páholyból indult ki; tulajdonképen minden egyes páholy vágyának, szükségletének spontán megnyilatkozása volt. A különböző megbeszélések ennek a forrásnak voltak a kifejezői, — és egyhangu határozataik csak azt bizonyították, hogy nemcsak a megértés, hanem a lelkesedés is megvan ahhoz, hogy a páholyokat egy közös munkában egyesítsük és egymáshoz közel hozzuk.

Ami talán a legkevésbé kialakult és tisztázott kérdése maradt a munkaközösségnek, az a működés formája, a kijelölt bizottságok feladatainak a körülhatárolása. A funkció *formai részénél*, — páholyközi bizott-

ságok kijelölése, azok állandó érintkezése egymással, az események pontos regisztrálása — sokkal fontosabb *a szilárd akarat*, és annak *infiltrálása* a páholyok minden egyes tagjának a tudatába: *együtt akarni dolgozni és alkotni*. Ha ez az akarat elég erőssé és általánossá vált, akkor a működés formája és külső megnyilatkozásai magukban fognak a gyakorlatban kialakulni. Akkor a munkaközösségi bizottságok képesek lesznek belemélyedni a páholyélet legbensőbb porusaiba, és minden rezzenést megérezni, feldolgozni és továbbadni lesznek képesek, akkor nem lehet kétséges, hogy eredményes munkát fognak produkálni. És ami a fő: *a Szövetségtagdncs értékes, mozgékony és jól megszervezett munkaszervre és készséges segítőre fog bennük találni*.

Szinte fájdalmas és rossz érzés róla beszélni, annyira távol áll az eredeti elgondolástól, hogy mi sem lehetett annyira idegen mindenkinek, aki az eddigi megbeszéléseken résztvett, mint az a gondolat: *a Szövetség munkakörébe beavatkozni, azt beszükíteni akarni és dlamot alkotni az dlamban*.

Még ha nem is viseltetnénk minden keleten egyformán, oly változatlansággal és a legmelegebb testvéri rajongással a Tanács vezetője S. nagymesterrel szemben, még ha nem is volnánk annyira meggyőződve, a SzT. nagy, a távolabbi állomások felé terjedő összekapcsoló jelentőségéről, elképzelhetetlen, hogy valamilyen eredményt vártunk volna munkánktól, ha azt a Sz. T. nélkül, annak a kikerülésével akartuk volna megindítani. Ellenkezőleg, éppen a Sz. T.-től várjuk, nem a hivatalos elismerést, hanem a leghathatósabb segítséget, támogatást. És ha nagyon szerénytelenek akarunk lenni, akkor a segítségünket vagyunk bátrak felajánlani, mert meg vagyunk róla győződve, hogy a szk.-ség és a Szövetség érdekében hasznos munkát tudunk majd végezni. Ezt akarjuk komoly szándékkal igaz szk. lelkesedéssel, nem mint disszidensek, nem hogy zavarokat támasszunk, hanem hogy félreértéseket oszlassunk el és összekapcsoljunk és így előbbre vigyük a szk.-ség komoly ügyét.

A harcok demokrácia

H. N. tv.: a Bihar □-ban 1936. szeptember 28-án tartott előadásának referatuma.

Az a tény, hogy a demokrácia nem támad, nem jelenti még, hogy a demokrácia tehetetlen. E tekintetben sok vélemény, sok felfogás hangzott el. Kérdés: van-e joga a demokráciának erőszakkal is megvédenie uralmi rendszerét a diktatórikus kísérletekkel szemben?

Az előttünk végbemenő események azt a hitet kellik, hogy a demokrácia válságban van. Ez azonban csak látszat. A sorozatos kudarcok, a demokrácia meglehetősen sűrűn jelentkező eredménytelenségei azonban még nem jelentik egyúttal a demokrácia végét is. Itt el kell oszlatni a félreértéseket. Amikor a demokrácia válságáról beszélnek, rendszerint a parlamenti, a politikai demokrácia sikertelenségeit értik alatta, mert a harc ez ellen a demokrácia ellen folyik.

Mi is voltaképpen a demokrácia? — vetődik fel a kérdés. A népnek a nép által a nép javára dolgozni. Tágabb értelemben: a megértés kormányzása. Lincoln megfogalmazásban: népképviselési alapon való kormányzás hozzáértő személyek közreműködésével. A demokrácia azt jelenti, hogy a szavazás, a döntés az összesség akarata. Azonban vitatni kell a szabad véleménynyilvánítás jogát, melyet Rousseau demokráciája a „volonté générale”-ban juttat kifejezésre, mint a demokrácia alaplényegét. Kétségtelen, hogy a szabad véleménynyilvánítás joga nem úgy értelmezendő, hogy a demokratikus gondolatok rögtön fettekre is átválthatók. Mindenkinek joga van a fennálló rendszert bírálni, annak gyakorlati javaslatokkal szolgálni anélkül, hogy a demokratikus társadalmi együttműködést ezáltal felborítaná.

Tényként szegezhető le, hogy a demokrácia nincs válságban. Az elbukott demokratikus kormányzás elég érveléssel rendelkezett ahhoz, hogy a demokrácia elveit fenntarthatta volna. Klasszikus példával igazolja az előadó a Schleicher-féle államcsinnyterven keresztül, hogy Németország nem tudta elfogadni a demokráciát a demokráciától idegen német polgári rétegek miatt. Ez azonban a meglévő kormányzat hibája volt, mert nem tudott a rendelkezésére álló demokratikus eszközökkel helyesen élni.

Mégis időszertű a demokrácia válságáról beszélni. Egyes kormányok és különösen nevesebb politikusok nyomán megállapíthatjuk, hogy tulajdonképpen nem a demokrácia van válságban, hanem a parlamentáris rendszerek krízisét éljük. Ugyanis a parlamentarizmus átlagemberek képviselője és mint ilyen igen jó szolgálatokat tett az uralkodó pártoknak. Nevezetesen a világháború előtt, amíg a kapitalista termelési rendszer zavartalanul élehetett, nem volt nehéz az egyensúly fenntartása, mert nem voltak meg a nagy ellentétek az uralkodó pártok között. Így nem kellett radikálisán beleszólni a fennálló rendszerbe, nem volt szükséges társadalmi rendszerváltozásokat előidézni.

Tulajdonképpen a parlamenti demokratikus rendszer jutott válságba; de az, hogy a parlamentarizmus csődbe jutott, nem jelenti a demokrácia csődjét is. A demokrácia 300 éve áll fenn és ez alatt az idő alatt annyira megerősödött, hogy szerzett jogait nem hajlandó feladni. Jóllehet a demokrácia is csak egy kisebbség az uralom felé haladó vagy uralomra törő kormányzati rendszerek között, de ha diktátorok szerint egy kisebbségnek joga van uralkodni a főmegek felett, úgy a demokráciának sokkal több joga van hozzá.

Az egyre zajló politikai események igazolják, hogy a demokrácia nem élhet meg a diktatura légkörében. A demokrácia csak szabadságban létezhet, mert csak szabad emberek képesek a demokráciának fejlődési lehetőségeit kedvező kulturális és gazdasági kereteket biztosítani.

A múlt és a jelen demokratikus elgondolásait összehasonlítva, meg kell állapítani, hogy nem a demokrácia válságának jelensége áll előttünk, hanem a demokráciába vetett hit jutott válságba, mert a cselékvés parancsoló pillanataiban a demokrácia nem alkalmazta azokat az eszközöket, amelyekkel létét és eredményeit meg tudta volna védeni. Azonban a demokrácia elvével nem fért össze a szó és írás szabadságának korlátozása, mert akkor nem lett volna demokrácia. Tehát a demokráciának az erélytelensége megingatta a demokratikus tömegek hitét: ez a hit az, amely kegyetlen válságon megy keresztül.

Itt lép előtérbe a demokrácia magatartásának átértelmezése: a passzív demokrácia helyett a harcos demokráciának propagálása. Harcos demokrácia — így megjelenítve, — paradoxon. Azonban, ha egy demokratikus kormányzása állam-

ban demokrácia-ellenes áramlatok kapnak lábra és különösen, ha nem törvényes uton jutnak a kormányzásba, vagy éppen terrorisztikus uton, akkor a demokrácia feladata: hogy tanúsítson ellenállást. Energikusan kell fellépnie az ellenséges jelenségekkel szemben — kellő időben. Azonban, ha már demokrácia-ellenes tömegek jutnak hatalomra, akkor ez azt jelenti, hogy ott a demokráciának nincs alapja, mert a külső erő numerikus megnyilatkozása már egy belső kisebbség akarátának visszhangja. Minthogy minden jogrend, így a demokratikus jogrend is egy fegyveres hatalom védelmére támaszkodik, következésképpen a fegyveres véderő az állam kizárólagos monopóliuma. Ha tehát ez a főhatalom engedi, hogy a meglévő fegyveres erő mellett egy új fegyveres védelmi csoport keletkezessen, vagy éppen a meglévő fegyveres erejét engedi kicsuszni a kezei közül, önmagát semmisíti meg.

A gyakorlatban valahogy úgy néz ki ez a dolog, hogy a demokrácia nem tud dominálni erőszakos eszközökkel a hatalomra törő kisebbség felett. Minthogy pedig csak drasztikus eszközök alkalmazásával lehet a demokrácia-ellenes kísérleteket lefőzni, felmerül a kérdés: alkalmazható-e a demokrácia erőszakot? Miért ne. Az állam nem létezhet erőszak alkalmazása nélkül, így a demokratikus berendezkedésű állam sem. Sőt több joga van hozzá, már csak a demokratikus elvek léte miatt is. Erkölcsi jogrendjének védelmére, mint szükséges rosszat a demokráciának is alkalmaznia kell. Ilyen válságos időkben fel kell függeszteni a demokrácia formalizmusát, hogy a demokrácia lényege megmenthető legyen. Ezért a demokrácia számára biztosítani kell az államhatalom erejének igénybevételét, mint önvédelmi jogát az erőszak ellen. Azonban a demokrácia önvédelmének jobb és bal felé egyaránt kell megnyilvánulnia.

Amikor egy állam demokratikus rendszere védekezésre szorul, amikor veszély pillanatában kell védelem után néznie, akkor már késő. Akkorra a demokrácia véderő-szervezetei már csak formailag állanak az uralom rendelkezésére, valójában pedig a diktatura védelmét szolgálják. Ezért szükséges, hogy a demokrácia preventív biztonság okából, demokratikus eszközökkel maga mögé sorakoztassa azokat a tömegeket, amelyek a veszély pillanatában megbízható védőszervezet gyánánt önként rendelkezésére állanak.

Mint ahogy ezt a diktaturáknál látjuk. Tisztában kell lenni a diktatura fogalmával is: A diktaturákban is van biztonság. Különbséget kell tenni a diktaturák között is: a jobb és baloldali, a totális és katonai diktaturák között. A diktaturák elvetik a merev formákat, helyette céljaik lényegét tartják szem előtt és valósítják meg, nem úgy mint a demokráciánál, amelynek dogmatikus formalizmusa erősítette és segítette uralomra a hitlerizmust. A diktaturák építőmunkára fektetik a fősúlyt: — az új nemzedékeket kötik magukhoz, nevelő módszerekkel belesajtolják az ifjúság tudatába, lelkébe a parancsuralom lényegét: az erőskéz, a fegyelem, a fellétlen engedelmesség, a hősiesség kultuszának szükségességét.

Ez az, amit a demokrácia elhanyagol. A nevelő és építő munka. Fel kell éleszteni a demokrácia iránti hitet, mert a demokrácia hit nélkül ideológiai vágy, amely összeomlik. A demokrácia nem jelenti és nem is jelentheti minden jog bíráását. A véleményeket korlátozni kell, hogy a demokratikus szabadságjogok veszélybe ne kerüljenek, ezért a demokráciát csak demokraták gyakorolhatják.

A demokrácia szeretetét és hitét már az iskolákban kellene az ifjúságnak tanítani, ébresztgetni, hogy ebben a hitben megerősödve elháríthassák a reakció veszélyeit. De hogy ezt elérhessük, kellő időben kell kiállni a veszély elé, habozás, kényelmeskedés és késedelem nélkül.

Titkári jelentés a „Pax“ □ 1935–36. munkaévről

(Összeállította és az 1936. évi június hó 15-i l. f.: munkán felolvasta E. S. titkár tv.:)

Érdemes Főm.: Tv.:!

Testvérek!

Míg a profán életben az elfoglaltság és gyűlölet fegyvereivel támadnak bennünket, mi csendben összegyűlünk és meggyújtva a világosságokat, a bölcsesség, az erő és a szépség hármánál, halk kalapácsütésekkel építjük templomunkat, nem törődve a kívülállók lármás fenyegetéseivel, hiszünk és bizunk abban, hogy előreviszük embertársaink boldogulását.

Sok testvérünk véleménye szerint ez a mi csendes munkánk hiábavaló és eredménytelen, mert tétlenül türjük, hogy a világon miként szüntetik meg a szabadságot, testvériességet és egyenlőséget, és tehetetlenül állunk az egész Európán át elemi erővel végigszárguló reakcióval szemben, melynek csapásait enyhíteni nem tudjuk.

Ez, a testvérek egyrészében felmerülő kételkedés, nemcsak mai tünet, ezt tapasztalhattuk a múltban is.

A háboru előtti években, mert úgy vélték, hogy páholyaink idejétmúlt ósdi oltárokon áldoznak, mikor helyükre már újakat kellene emelni, — ma, mert úgy vélik, gyengék vagyunk és nem tudjuk megakadályozni az egykor már elavultaknak hitt, denmost visszakivánt régi oltárok lebontását.

A nyugalom virágzó idejében el is képzelhették talán, hogy már megcsiszolódott az a kő, melyet be kell illeszteni a szk.-i templom nagy épületébe és talán úgy is látszott, hogy azok az eszmék, melyek szk.-elődeinktől ránk jutottak, részben megvalósultak, vagy idejét multa anakronizmusná váltak.

Azóta két évtized homokja pergett le a világtörténelem homokóráján és ma ott tartunk, hogy már felépült pilléereinket ledöntötték és újraépítésüket megakadályozzák, már elért eredmények megsemmisültek és célok, melyeket már elértünk vagy megközelítettünk, messzire eltávolodva, ismét a távol jövő programjává lettek, és örülhetünk, ha megengedik, hogy a fennmaradt régi oltáron éleszthessük a még ki nem oltott tüzet.

Mily óriási változás rövid — a történelmi idők viszonyában alig percnak mondható — idő alatt.

Mindig voltak és vannak most is testvérek, kik nem látván a páholyunknak kézzelfogható eredményeit, elégedetlenek a munkával és kételkednek abban. Azonban sohasem kételkedhetik egyikünk sem a szk.-eszme magasztosságában és abban a tudatban, hogy szk.-sége nagy szükség van és ma inkább mint bármikor — mert bizonyos, hogy csakis a mi világosságaink fénye irányíthatja és vezetheti az emberiséget azon az uton, amelyen haladva érheti el csak boldogulását.

Ez a mi erős hitünk és meggyőződésünk, ez tartja fenn szövetségünket.

Az emberiség sorsát intéző tényezők ma, sajnos nem működnek szk.-i szellemben, mögöttünk nem állanak tömegek és igen kevesen vagyunk ahhoz, hogy az erő, mely a mi munkákat végzi, érvényesülhessen a mai ellenáramlatokkal szemben; de azért nem csüggedünk, mert tudjuk, hogy a szk.-ség a Kir. Müv. segítségével el fogja érni azt, hogy olyan ideális állapotokat teremtsen, melyek közt nemcsak a kiválasztottak, hanem kivétel nélkül minden ember boldognak és megelégedettnek érezhesse magát.

Ez a meggyőződés vezet bennünket és ebben a tudatban dolgoztunk az elmúlt munkaévben is, melynek tevékenységéről a következőkben számolok be:

Az 1935—36. munkaévre a ttv. egyhangu lelkesedéssel újból B. L. tv.-re bízta a főmesteri kalapácsot; helyettes főmesterekké pedig Dr. G. L., Dr. J. K. és Dr. K. J. ttv. választottak meg.

A tv.-i összetartás ápolására a nyári szünetben is több ízben jöttünk össze. Egy ilyen összejövetelt, melyen több aradi tv. is részt vett, Buziaş-fürdőn tartottunk, hogy az ott üdülő S. L. Nagym. tv.-t üdvözljük.

A munkaévet szeptember 24.-én nyitottuk meg. Ez alkalommal megjelent S. L. Nagym. tv., megjelenésével ünnepi munkává avatva ez évi első munkánkat. Meleg szavakkal emlékezett meg ezen a munkán B. L. főm. tv., a szünet alatt Ö. K. k. Costa Foru ttv.-ről, kinek az ardeali és bánáti □□, különösen azért tartoznak nagy hálával, mert a háboru utáni újraélesztésük körül vajtságos apostoli missziót fejtett ki.

A munkaévben tartottunk összesen 20 I. f., 2 II. f. és 2 III. f. munkát; 2 általános, 16 tiszti és 2 mesterértekezletet.

A 20 I. f. munka közül egy békemunka, egy gyászmunka és egy János-napi ünnepi munka volt. Sajnálattal állapítom meg, a mai helyzetre jellemző tény, hogy felvételi munkát az elmúlt munkaévben nem tartottunk. A II. és III. f. díjmelő munkákon 9 inas- és 10 legény t. emeltünk a legény-, illetve a mesterfokra. A béke gondolatának szán évenkénti ünnepi munkát november 11.-én tartottuk meg és azon Dr. I. S. tv. a román, E. K. tv. pedig a magyarnyelvű ünnepi beszédet mondotta.

Március 23.-án tartottuk meg az Ö. K. k. ttv. emlékére az évi gyászmunkát, melynek ünnepi szónoka Dr. K. A. tv. volt.

Az 1936—37. munkaév új tisztikarát a május 25.-én tartott választómunkán választottuk meg. Ezuttal ismét B. L. tv.-t főmesterré, Dr. G. L., Dr. J. K. és Dr. K. J. ttv.-et h. fm.-ké választottuk.

A János-napi ünnepi évváró munkát június 27.-én tartottuk meg, melyen a „Concordia” □.-ból 14, a „Horia” □.-ból 5 és az Arad kel.-én dolgozó „România Mare” skót ritusu □.-ból 1 tv.-t üdvözölhattünk szentélyünkben és ezuttal üdvözölhattuk körünkben Dr. Sz. Zs. h. nagym. tv.-t, □.-unk tiszteleti tagját, a Szövetségbe való felvételének múlt évi november hó 16.-án betöltött 25. évi évfordulója alkalmából. Főm. tv. meleg szavakkal emlékezett meg e mindnyájunkra nézve annyira örven-

détes eseményről. E munkán tette le a fogadalmat az új tisztikar és főm. tv. székfoglaló beszéde után Dr. K. A. tv. tartott igen hatásos beszédet.

A munkaév elején megalakítottuk az irodalmi és tanügyi szakosztályt Dr. P. I. tv., a jogi szakosztályt Dr. K. J. tv., a műszaki szakosztályt M. Zs. tv. és az orvosi szakosztályt Dr. B. L. tv. elnöklete alatt. A szakosztályok közül a műszaki és az orvosi szakosztály fejtett ki némi tevékenységet.

A munkákon tartandó előmunkákra ez évben nem tűztünk ki valamely előre megállapított vezértémát, hanem az egyes előmunkás ttv.-re bízunk azok megválasztását, hogy ily módon több és aktuális kérdés kerüljön megmunkálásra.

Előmunkások és az egyes munkák címei a következők voltak:

1. Szeptember 24.-én L. G. tv: „A szk.-ség feladata a Kir. Műv. térhódítása érdekében.” 2. Október 14.-én Dr. D. V. tv: „A város a repülő háború idejében.” 3. Október 28.-án N. S. tv: „Biblia szk.-ség, közvélemény.” 4. November 11.-én Dr. I. S. tv. romáiu és E. K. tv. magyar nyelvű békebeszéde a békemunkán. 5. November 26.-án R. R. tv: „Lelkiismereti problémák” és K. A. tv: „Ki legyen szabadkőműves?” 6. December 12.-én M. L. tv: „Să fie lumina.” 7. December 23.-án L. J. tv: „A világosság szk. jelentősége.” 8. Január 13.-án K. A. tv: „Visszaemlékezések.” 9. Január 27.-én K. Á. tv: „Kisebbségi problémák szk. megvilágításban.” 10. Február 10.-én K. A. tv: „Rend és terv.” 11. Február 24.-én Dr. M. E. tv: „Az élettan alapfogalmai.” 12. Március 9.-én Dr. B. L. tv: „Mi is az igazság az emberi fajok körül?” 13. Március 23.-án Dr. K. A. tv: „Elmélkedés a halálról” (Gyászmunka). 14. Március 30.-án Dr. G. L. tv: „Mit tehetünk a mai viszonyok között?” 15. Április 20.-án Dr. C. P. tv: „Manifestarea spiritului european in literatura franceză.” 16. Május 11.-én Gy. Á. tv: „A nacionalizmus etikai megvilágításban.” 17. Május 25.-én Dr. K. J. tv: „Elérhető álmok.” 18. Június 15.-én Dr. J. A. tv: „A XX. század szellemi áramlatai.” 19. Június 27.-én Dr. K. A. tv: „János-napi ünnepi beszéd.”

Az előadások igen értékes hozzászólásokat és némelykor élénk vitát váltottak ki. A munkák látogatottsága kielégítő volt és azokon évi átlagban 60 tv. vett részt.

Más keleteken előadásokat tartottak:

Dr. K. J. tv. Târgu-Mureşen a „Bethlen Gábor” □.-ban, Dr. G. L. tv. Aradon a „Concordia” □.-ban és Dr. D. V. tv. Bucureşiben az „Întelegere și Progres” □.-ban és Aradon a „Concordia” □.-ban. Résztvett □.-unk kiküldötteivel Oradea kel.-én a „Bihor” □.-nak Dr. E. M. tv. 40 éves szk.-i jubileuma alkalmából tartott disz munkáján; a Bucureşti kel.-én tartott nagygyűlésen. A nagygyűlésen az a megtisztelés érte □.-unkat, hogy tagjaink sorából választatott meg a két h. nagymester Dr. G. L. és Dr. R. M. ttv. személyében, továbbá a Jánosrendi Szövetség ítélőszékének elnöke és alelnöke B. L. tv. illetve Dr. K. J. tv. személyében. Páholyunk kiküldöttei résztvettek még az elmúlt munkaévben alakult új □□. és pedig Bucureşti kel.-én az „Întelegere și Progres,” Baia-Mare kel.-én a „Humanitas” és Arad kel.-én a „Horea” □.- megvilágításában. Résztvettünk Baia-Mare és Oradea kel.-én tartott páholy-

közi értekezleteken. Résztvett a □. a testvérek és testvérpáholyok örömeiben és gyászában, üdvözlő és részvétláblákkal keresve fel őket.

Szoros kapcsolatot tartottunk fenn a „Concordia” □.-lyal; résztvettünk annak május 26.-án a „Horea” □.-lyal közösen, B. herceg, Nagym. tv. aradi látogatása alkalmával tartott disz munkáján, valamint a „Concordia” és „Horea” □□. által június 20.-án közösen megtartott János-napi ünnepen.

Fájdalommal emlékezem meg arról, hogy □.-unkat ez év folyamán nagy gyász érte két értékes tv. elvesztésével. 1935. október 21.-én halálos vasuti baleset áldozata lett Kelemen Salamon tv. és 1936. március hó 25.-én váratlanul és fiatalon, alig 34 éves korában az Ö. K.; k.; Stanciu Gh. Gheorghe tv.-ünk. Mind a két tv. a szk. kötelességteljesítés mintaképe volt és emléküket hálával örökitjük meg. Kelemen Salamon tv. mérnök, nyugalmazott vasuti felügyelő 23 év óta volt a tv.-i lánc tagja, szerény, csendes megjelenése igen értékes lelki tulajdonságokat takart, mély gondolkodású hű tv.-t siratunk benne. Stanciu Gheorghe tv. csak egy évig volt köztünk, de úgy köztünk, mint a profán életben kiváló kőművesi munkát végzett.

Taglétszámunk az 1934/35. év végén 115 volt. Évközben töröltünk egy tagot, az Ö. K.; k.; 2 tv.; és befogadtunk 2 tv.-t. Új felvétel ez évben nem volt. Jelenlegi létszámuk 114; ezek közül 104 a mester-, 8 a legény- és 2 az inásfokban van.

Az év folyamán 4 tv., névszerint E. S., H. M., Ny. J. és N. Gy. tv. érték el szk.-sé váló felavatásuk 25. évfordulóját és nyerték el az ezüstcsikos páholyjelvényt. Novemberben mult 25 éve annak, hogy tiszteleti tagunk, Dr. Sz. Zs. tv. meglátta a teljes világosságot. Ezen alkalmából őt a bucuresti nagygyűlésen tiszteleti tagunk, S. L. Nagym. üdvözölte az egész Szövetség nevében.

Charitativ tevékenységünket, sajnos, a folyó évben is gyenge anyagi eszközeink korlátozták. Különbféle jótékony adományokra, segélyekre, a napközi otthonok céljaira csak mintegy 80.000 leut fordíthattunk; egyéb szk.-i célokra, könyvekre, folyóiratokra mintegy 20.000 leut adtunk ki.

A páholyiroda az 1935/36. évben 284 ügyiratot iktatott és intézett el.

A munkaévet a június 27.-én tartott János-napi évzáró ünnepi munkával zártuk le, amikor is az 1936/37. évre megválasztott tisztikar letette a fogadalmat és átvette a □. vezetését. Ez ünnepi munkán a tv. nagy örömmel vették páholyunk tiszteleti tagjának, S. L. Nagym. tv.-nek tv.-i üdvözlését és megbízták a főm. tv.-t, hogy a kedves megemlékezésért a □. háliját táblában megköszönje.

Főmester Tv. ! Testvérek !

Jelentésem befejezésével visszatekintve az elmúlt munkaévre, sajnálattal látjuk, hogy a politikai és anyági viszonyok, valamint a társadalmi energiák jelen kialakulása lehetetlenné teszik, hogy ma olyan tevékenységet fejtsünk ki, mint aminőt öhajtanánk és melynek eredményeként elveink érvényesülésére kedvezőbb viszonyokat teremtve, a jelen nyomorúságaira és nehézségeire enyhítő befolyással lehetnénk.

Erre a célra, a kifejtett okoknál fogva, nincsen elég erőnk és ha-

talmunk. Azonban ezért ne csüggedjünk, főleg pedig ne kételkedjünk abban, hogy nemsokára biztosan eljövend az az idő, mikor céljaink keresztülvitelére a szükséges erővel is rendelkezni fogunk,

Addig pedig testvériesen tartunk össze és ápoljuk a szk.-i eszmét. Ebben az irányban az elmúlt munkaévben megtettük mindazt, ami lehetséges, mert minden ellenszenv és akadály dacára, mellyel működésünk a külvilágban találkozik, páholyunkat fentartjuk és fejlesztjük és annak belső atmoszférája megadja a tv.-nek azt a lelki örömet, harmoniát és megnyugvást, melyben a profán életben ma oly kevés részünk van és amely oly szükséges, hogy szépség diszitse életünket.

A lelki harmonia és megnyugvás a legmelegebb érzés, melyet páholyunknak köszönhetünk.

Eléri és érzi azt minden szk. tv., kinek lelkéből a szk.-ség eszméjét semilyen vihar sem tépheti ki, mert azt mély és erős gyökérszövet köti össze a lélekkel, azzal a talajjal, melyet a Kir. Müv. munkál meg.

A vihar csak a korhadt, gyenge gyökérszövetű fákat dönti ki és a lehullott lombokat sodorja el, de az erős és mély gyökerű fák megmaradnak és a termőtalaj, mely az avar alatt van, mindig újraéled, miként a szk.-ség talaja, mely minden viharos, hanyatló korszak után ujult erővel él és új termést hoz.

Ebből a termőtalajból, a szabadkőművességből fakadnak azok a virágok, melyek szépséggel diszítik az emberi életet és ebből a talajból fog életre kelni az általunk remélt és egykor bekövetkező új és szebb jövő.

Ezért a jövőért küzdünk és ebben bizva bizunk!

Főmester Tv. ! Testvérek !

Kérlek Benneteket, hogy jelentésemet tudomásul venni szíveskedjetek !

A szabadkőművesség az Egyesült-Államokban

Általánosan ismert dolog, hogy e szk.-ség mennyire elterjedt az Északamerikai Egyesült-Államokban. A világnak talán egyetlen pontján sem vesz részt a lakosság legjava annyira a szk. páholyokban, mint itten. Az Egyesült-Államoknak majdnem minden szereplő egyénisége a páholyokhoz tartozik. De óriási a számuk a névtelen testvéreknek is, akik az amerikai szk.-ség igazi talaját képezik. A negyvennyolc tagállam majdnem mindenikének van egy nagypáholya s ezek a nagypáholyok szoros kapcsolatban állanak egymással. A testvérek száma, csak a mester testvéreket számítva bele, túlhaladja a két és félmilliót. Ez a lakosság teljes számához képest is óriási szám. A páholyok hatalmas káritatív tevékenységet fejtenek ki, azt lehet mondani, hogy erre a tevékenységre fektetik a főszólyt. Newyork állam nagypáholyának utolsó évkönyve, mely sürű nyomással is hatszáz oldalt tesz ki, érdekes beszámolót ad erről a tevékenységről. Az évkönyv csak Newyork állam páholyaira vonatkozik, de erről is fogalmat alkothatunk az amerikai szk.-ség arányairól, Ebben a

nagypáholyban 1.118 műhely dolgozik, közel háromszázezer testvérrel. Ha arra gondolunk, hogy a szövetséges állam összes lakóinak száma nem haladja meg a tízenötmilliót, akkor megállapíthatjuk, hogy asszonyokat és gyerekeket is beleszámítva, a szövetséges állam minden ötvenedik lakója a szk. szövetséghez tartozik. A nagypáholy minden évben konventet tart, mely díszes keretek között folyik le. Az utolsó konvent a Newyork állambeli szk.-ség megalakulása óta a 154-ik volt. A nagypáholy 1931 májusában ünnepelte alapításának 150-ik évfordulóját.

Az évkönyv nagy területet szentel a newyorki szk.-ség jótékony és közhasznú intézményeinek. Különös büszkeséggel számol be az Uticában levő szk. menhelyről, mely elaggott tvv.-nek és nővéreknek nyújt menedéket és elhunyt testvérek árvaít neveli fel. Az utolsó kimutatás szerint 625 lakója volt ennek a szk. intézménynek, melyet az Egyesült-Államokban mintaintézménynek tekintenek s amelyet a tvv. egyénileg és testületileg gyakran keresnek fel. Fenntartásához minden tv. egy és egynegyed dollárral járul hozzá évente. Az intézmény háromszázezer dollár évi kiadást jelent a Newyork állambeli páholyoknak. Newyork állam egy másik pontján, Tappanban szintén hasonló intézményt teremtettek a páholyok s ezt az intézményt, mely egyuttal a közművesség egyik hazafias és szociális központjává fejlődött ki, Washington Györgyről nevezték el. Egész sor más jótékony intézményt is tart fenn a nagypáholy, mely profán jótékonsági célokra is száztízezer dollárt adott ki az utolsó évben, és százezer dollárral járult hozzá Newyork állam tüdőbetegeinek gyógyítási alapjához. Fenntart a nagypáholy egy kórházat is szk. tengerészek és katonák részére. Az utolsó kimutatás szerint ebben a kórházban harmincnyolcezer bejáró és fekvő beteget ápoltak. A járványos gyerekhüdés elleni küzdelem támogatására szintén nagy alapot gyűjtött össze a Newyork állam szk.-sége s ezt az alapot Roosewelt elnökről nevezte el, aki szintén előkelő méltóságot tölt be a nagypáholyban. Az emberbaráti munka felsorolása hosszú íveket tölt be a newyorki nagypáholy évkönyvében. Mi itten már a tér hiánya miatt sem vehetjük át csak a jelentősebb intézményekről való beszámolókat.

Egy havi-folyóiratot is kiad a nagypáholy *The Masonic Outlook* címen, amely egyaránt foglalkozik a szk.-ség általános jellegű kérdéseivel és a páholyok munkájával kapcsolatos helyi kérdésekkel. Gyakran közli a nagymester izeneteit is a tv.-i lánchoz. A folyóirat arányairól fogalmat alkothatunk, ha tudjuk, hogy a reá kiadott összeg ötvenezer dollárt, mintegy hárommillió lejt tesz ki évente. Egy nagyszabású könyvtár felett is rendelkezik a nagypáholy, melyet a helyi páholyok kisebb könyvtárai egészítenek ki. A gazdag muzeum, mely a newyorki nagypáholy helyiségeiben foglal helyet, szk. emléktárgyakat tartalmaz, az utolsó kimutatás szerint 6000 ilyen tárgyat.

Szorgalmasan dolgozik a nagypáholynak az általános tevékenység irányítására kiküldött bizottsága is, a *Board of general activities*, amely évente jelentést tesz munkaeredményeiről a konventnek. Ez a bizottság állandó kapcsolatban van a páholyok vezetőivel, ellátja a *Masonic Outlook* kiadóhivatali munkáit, gondozza a könyvtárt és a muzeumot és gondoskodik arról, hogy a páholy munka minél élénkebb és termékenyebb legyen.

Ugyanez a bizottság foglalkozik a bel- és külföldi székesség eseményeivel és tesz jelentést ezekről a páholyoknak, esetleg indítványokkal is szolgál az eseményekkel kapcsolatban szükséges teendőkről. A nagypáholyoknak van egy hivatalos történetírója, Ossian Lang tv.: személyében, akinek nevét az Egyesült-Államok intellektuális életében jól ismerik s aki a székességgel kapcsolatos kérdéseket történelmi szempontból dolgozza fel, kutatásokat végez ebben az irányban és kutatásai eredményéről előadásokat tart a páholyokban.

Az amerikai székesség nagyszabású és virágzó intézmény, mely ma is teljes erővel folytathatja az emberiség összességére és egyéneire nézve egyaránt áldásos munkáját. Olyan munkát, amelyre méltán tekintenek büszkeséggel más államok székesei is.

Mi az igazság az emberi fajok körül?

Dr. B. L. tv.: előadása a Pax □-ban

II.

(Befejező rész.)

És most megérkeztünk a biológiához, mondhatnám úgyis, hogy a múlt és jövő nagy áriájához. Ma még az emberiségnek ez a tudománya gyerekcipőkben jár, de már hajnalodik. A biológia azonban csak annyiban tartozik mai munkám keretébe, mert az ember és fájának kialakulásában az oroszlanrész a biológiai erőké volt és valószínű, hogy újra nagy szerepe lesz megint. Ma csak azt állapíthatjuk meg, hogy az a biológiai erő, mely a majomból embert, Neanderthali, Heidelbergi, Cro-Magnoni embert, ezekből a maival teljesen egyenlő embert formál, mintha teljesen megszűnt, vagy megállott volna. Mert az, hogy az ősök agyveleje valamivel kisebb, testük és testi erejük pedig nagyobb volt, ez már nem ugyanannak a formáló biológiai erőnek a munkája. Szóval, egy az embernél felsőbb faj kialakulásának, az emberi faj magasabbrendűvé való alakulásának már évezredek óta semmi látható jele nincs. „Se normális, se szellemi tekintetben nem emelkedett az ember a paleolith-kori ősember fölé. Még mindig ugyanaz a kiszámíthatatlan, impulzív, érzésektől vezetett, bolondos, rosszindulatu, kegyetlen és könnyen hívő teremtés, ami mindig is volt. Civilizációját pedig ruhájával együtt bármikor egyszerűen leveti, mert ez csak bőrég jutott el.” (Dr. F. C. S. Schiller, Corpus Christi College, Oxford.)

Az ami belátható idők folyamán történt és történik, csak differenciálódás, specializálódás, csak keveredés az életfeltételek, a külvilág által diktált alakulás; huszártiszt, gyalogostiszt tipizálódás.

Hogy a fejlődő biológia tudománya hol és hogy fog itt újra beavatkozni, azt még nem tudjuk, de hogy hatalmas lehetőségei lesznek, az már ma is bizonyos. Hiába fognak megsértődni a mai „Herrenrasse” propagálói épp úgy, mint dédapáik, mikor Darwin 1870-ben a majomszárma-

zással porondra lépett, meg kell emésztieniök a fajképződés ezen új eseményeit is.

I. B. S. Haldane, a cambridgei egyetem biochemiai tanárának műveiből kiragadott pár idevonatkozó passzust olyan érdekesnek tartok, hogy rövid kivonatban ismertetni szeretném.

Tudjuk, hogy lelki képességeink legnagyobb része csak akkor nyilvánulhat meg igazi nagyságában, ha bizonyos mirigyek, főleg a pajzses és ivarmirigyek helyesen működnek. Már egészen jelentéktelen változások e mirigyek működésében az egész embert és karakterét külsejével együtt megváltoztatják. Ha tudásunk e téren még fokozódik, valószínű, hogy szenvedélyeinket egyszerű eszközökkel jobban tudjuk majd féken tartani, mint ma a börtökkel és önkínzásokkal. Képzőerőnk és energiánk fokozásához nem kell majd az utóhatásaiban kellemetlen és káros alkohol, rossz hajlamaink és bűneink nem börtönbe, hanem egy fisiológus kezébe fognak juttatni. Ellenkező oldalon pedig lehet, hogy új és a XIX. század gyógyszermergeinek, a nikotin, morphin, coffein és kokainnak élvezeténél sokkal nagyobb, hatalmasabb és mélyrehatóbb új szenvedélyek fognak keletkezni.

Növény- és állatfajokat megváltoztatni már ma is nagyszerűen tudunk és csak kis idő kérdése lehet, míg ugyanazon elveket saját fajunknál is alkalmazni fogjuk. (Remélem, nemcsak jobb futók, hanem jobb politikusok kitenyésztésére is.)

1912-ben Morgan a *Drosophila* magjában pár Mendel szerinti tényezőt megváltoztatott és a növény nemét ezzel megfordította. Marmorek megtanított egy ártatlan kis bacilust, hogy tengeri malacokat öljön meg. 1913-ban Brachet nyulembriókat egy szerumban napokon át életben tartott. 1925-ben Haldane patkányembriókat már 10 napig tartott a szerumban életben és csak a táplálkozási kérdés még nem elég tökéletes megoldása miatt nem tudta tovább nevelni azokat. Heap házinyulembriókat egyik anyagból a másikba tett át. Jack Loeb a Carnegie egyetemen meg nem termékenyített békapetékéből kikeltette a kis ebihalakat stb. Ezeket a kísérleti eredményeket használták fel utópista regényírók, pl. Aldous Huxley a lombikban bizonyos funkciókra céltudatosan tenyésztett emberekéről írva. Nagyon érdekes regény és lehet, hogy nem marad mindig utópia. (Címe: *The brave new world*).

Ma még nagyon tudatlanok vagyunk biológiai téren, de azért ki kell vernünk azt a hitet a fejünkből, hogy a biológiának nem lesz más hivatása, mint fizikai és kémiai felfedezések hasznosítása ember állat és növénynél.

Ma a theoretikus biologia csak néhány régi igazságból áll, melyeket Aristotelesnek, Hippokratesnek és Harveynek köszönhetünk, kevés újabb alaptörvényből, melyeket Darwin, Mayer, Claude Bernard és Mendel állítottak fel és óriási tömegű ténymegállapításokból különböző szervekről és részeikről, de a megfelelő törvényszerű megállapításokra még egyelőre várunk kell. Alkalmazása az embernél holmi kezdetleges eugenikában és szociál hygieniában merül ki.

Most megint egy egészen más területre megyek veletek kedves Ttv., kik szivesek voltatok eddigi fejtegetéseimet türelemmel hallgatni.

Ez a tudomány is csak elindulóban van és erről is sokkal többet tudtak a régi korok emberei és úgy testi, mint szellemi kialakulásukban is sokkal jobban voltak általa befolyásolva. Ez a tudomány a pszichológia. Ma még csak absztrakt philosophiai magyarázatásokig jutottunk, dacára a nagyszámú tapasztalati ténynek, még csak nagyon kevés általános érvényű igazságot derítettek ki, mint amilyen pld. az alöntudat létezése. De aki a hipnózis és a suggestio hatalmát csak egyetlen egy esetben is látta, tisztában kell azzal lennie, hogy az egész világ képe és az emberi lét minden lehetőségei, formái, alapjukban fognak megváltozni, ha majd ezeket az erőket megfogni és bizonyos irányba irányítani, velük hatást kifejteni megtanulunk. Már ma is nagy hatalom a spiritualizmus, de még sokkal nagyobb lesz, ha sikerülni fog rendszeresen összeköttetésbe lépnie szellemlényekkel, egy egészen más világban létezőkkel és ez ma, az eddig elért eredmények alapján már nem mondható lehetetlennek. Milyen befolyást fog gyakorolni ez a szellemiség az ember faji kialakulására, erről még a fantázia sem tud komolyan beszélni, de hogy átalakító ereje érvényesülni fog, az bizonyos.

Es most legutoljára, de ezt már csak megemlítem, miután sokszor hallunk ilyenforma kijelentéseket, hogy az emberi fajok különbözősége az ember vérenek különbözőségét is jelenti. Sőt vannak olyan merészek is, kik a vérből, mondjuk az árja vagy a semi fajt állítólag meg tudják alapítani. Hát ez kedves Ttv., egyszerűen, de határozottan nem igaz. Igaz, hogy a vérnek vannak különböző csoportjai, melyekből pl. az apaságra adott esetekben következtetni lehet és amit az orvosoknak vérártómlesztésnél nagyon pontosan meg kell állapítaniok, de ennek a fajhoz semmi köze nincs.

Ezek a tudományok, melyek az emberi ész és képzelőerő szabad működéséből, ezekből az *isteni képességekből* születtek, segítették és segítik az emberiséget urrá lenni az idő, a tér és a természet fölött, az anyag fölött, saját teste és a többi összes élőlények fölött, hiszem, hogy végül segíteni fogják a lelkekben lévő sötét és gonosz elemek fölé emelkedni is. 250.000 évig tarthatott, míg vadászó csordaállat mivoltából kiemelkedett az ember, Reméljük nem fog ilyen sokáig tartani, míg a vallási, faji, nemzetiségi kérdések mesterségesen túlfűtött szenvedélyeit is lerázza magáról. A tudománynak lesz az a szerepe, hogy megakadályozza hogy a népek között ne a legkevésbé kívánatos elemek szaporodjanak a legjobban s hogy ilyen kérdések, mint amilyeneket mai munkámban tárgyaltam, *azokká legyenek, amik valóban*, t. i. érdekes tudományos kutatások és megfigyelések alapjává, mondjuk pl. az ember fajainak, helyesebben változatainak és e változatok különös testi és lelki képességeinek mikénti formálódásánál, tekintetbe véve a külvilág, az éghajlat, az életküzdelem, a kultúra, a kor, a morál, a keveredés, a szépségideál stb. befolyását.

Az igaz tudás és az igazi tudomány terjedése fogja majd lehetlenné tenni, hogy a véletlenül más és más életkörülmények befolyása alatt specializálódott embertypusokat olyan gyűlölettel, olyan minden embriességet levetkőzötten lehessen egymás ellen uszítani, mint azt a ma méregkeverői kis politikai, vagy gazdasági céljaik érdekében tudatosan

teszik. Történelem, természettudomány, filozofia, irodalom, művészet mind, az emberiség *nagy kollektív teljesítményeiről regélnek* és jó ha minden civilizált ember legalább is fogalmat alkot magának ezekről a teljesítményekről és öntudatába beilleszti a belőlük következő és kilátásban lévő *még nagyobbakat*, hogy eljuthasson ahhoz a lelki kiegyensúlyozottsághoz, megértéshez, amely annyira szükséges, úgy az egyének, mint a népek életében, hogy a harag, a gyűlölet, a lenézés kicsinyességért távotartsák maguktól. A mi hivatásunk pedig éppen e tudományok terjesztése, oly tudományoké és tudásoké, melyek igazak és amelyeket nem befolyásol a hangzatos, a divatos jelszavak egyike sem, melyek nem a napi politika szülöttei. A mi alaptörvényünk sok század óta előírja, hogy becsülje meg az ember minden emberben az embert és szeresse és segítse embertársát tekintet nélkül hovatarozására, mert az emberi érték, az emberi minőség nem a hovatarozásban van determinálva.

Ha pedig valahol hibásan, az emberi társadalomra nézve károsan specializálódott volna véletlenül egy embercsoport, mi se könnyebb: tessék segíteni rajta! De szeretettel, türelemmel. A változtatás elemei adva vannak. Mi csiszolásnak nevezzük. Utazók leírásaiból ismerjük Dél-Amerika gyönyörű, magas, karcsulábú, szőke és fehérbőrű indiánjait is,

HIREK A SZABADKÖMŰVESSÉG KÖRÉBŐL

Csehszlovákia.

Az A. F. L. és az A. M. I. nemzetközi értekezlete Prágában. Augusztus végén nagyszámú szabadkőműves gyűlt össze egész sor külföldi országból Prágában, hogy részt vegyen az A. F. L. (*Allgemeine Freimaurer Liga*) és az A. M. I. (*Association Maçonnique Internationale*) közösen tartott nagygyűlésén. A nagygyűlés tárgyalásai magasrendű és igaz kőműves szellemben tartott viták között folytak le. Az A. M. I. többek között a következő határozatot hozta:

„Ujra hangsúlyozzuk, hogy a szabadkőművesség a népek életében alkalmazott minden erőszakos rendszabályt gyökeresen elvet. A szabadkőművesek kötelességének tekintik, hogy szeressék hazájukat és megvédjék azt minden támadás ellen, de ugyanakkor dolgozzanak a gyűlölködés és az ellentétek okainak megszüntetéséért is. Mindannak érdekében, ami a háborút megakadályozhatja, az

Association Maçonnique Internationale Prágából újra hallatja gondterhes felhívását, melyet Luxemburgban tartott 1934-iki konvent záróüléséről már a világ minden szabadkőműves hatalmához intézett, hogy tekintettel kell lenni minden nemzet méltóságára, szükségleteinek igazságos megértésére és az egyiket a másiktól megkülönböztető eltérésekre, de ugyanakkor lehetővé kell tenni minden nép számára, hogy együtt dolgozhassanak ott, ahol az emberiséget a háboru szörnyüségaitől lehet megóvni, mert ez a civilizáció teljes elpusztulásához vezetne.”

Egy másik határozat a következőképpen hangzik:

„Az *Association Maçonnique Internationale*, amely aggodalommal figyeli a politikai, vallási és faji türelmetlenség terjeszkedését az egész világon és látja, hogy azok, akik ezért hazájukat is elhagyni voltak kénytelenek, mélyen fájdalmas életviszonyoknak

vannak kiszolgáltatva. Annak a kíván-
ságának ad kifejezést, hogy a Nép-
szövetség és egyes államok kormányai
elsőrendű humanus kötelességüknek
tekintsék a menédekjog érvényesíté-
sét és olyan státutumot adjanak a
menekülteknek, mely a mai válság-
ban és a külföldiek foglalkoztatását
korlátozó munkástörvények mellett
is az anyagi, erkölcsi és társadalmi
lélet lehetővé tegye számukra."

Belgium.

**Felhívás a világbéke megszerve-
zésére.** A Brüsszelben tartott világ-
béke konferencia, melyen negyven
állam békebarátainak képviselői vet-
tek részt, minden jóérzésű emberhez
a béke megszervezésére felhívást in-
tézett. Ebből a felhívásból idézzük az
alábbi sorokat:

"Mindenütt a világon felejtétek el
azokat az okokat, melyek bennete-
ket széjelvásztának. Cselekedjétek
úgy, mint azok, akik kezdettől fogva
minden nehézség ellenére a közös
munka vitális szükségességét felismer-
ték. Ti, akik ez óra nehézségeinek
tudatában vagytok, ti, akik a köze-
ledő háború fenyegetését érzitek és
nem akartok a népszövetség szétesé-
sének tanúi lenni, annak az alkot-
mányának, melyet annyi megszámlál-
hatatlan áldozat hozott létre, akár-
hol is vagytok otthon (hiszen egy or-
szág sincs a mi mozgalmunkból ki-
zárva), akármilyen nehézséggel is áll-
tok szemben, feszítsétek meg erőtök
a legvégsőkig, mert talán ettől
függ az emberiség egész jövője. A ti
szavatok jusson érvényre nemzetetek
sajtójában. Mert ha a béke akarása
nem érvényesül, ha a békére irányuló
akarat passzív és csendes marad, ha
nem szervezkedik, úgy terméketlen
és hatástalan lesz. A mi erőfeszíté-
sünk azonban a béke erőinek össze-
fogására és egy a békét védő vi-
láglórum megteremtésére irányul."

János-ünnep, 1917.

(Dr. Katz Gyula nyomán.)

*Ha megszűnik a tél uralma,
Ha zord, zimánkós, kurta napja
Lejár és március viharja
Tavaszt szül és ennek hatalma
Felhőt szakaszt és elzavarja
A sok borút s nap süt avarra —
És földünk minden kicsi magja
Csirát ereszt, életre kapva,
S vig tánra perdül és gyujt dalra
Ifjú, öreg s ezt harsogtálja
Észak, nyugat, dél és kelet:
A föld akkor ül János-ünnepet.
S ha egykor felsüt jobb jövőnek napja
S a véres örületnek vész, a magja
S a sok ezer, aki most állig vasba,
Emberre válik, harcát megsokalva
S nem áll irigy, gyűlölködő haragba
Vallások, népek elvakult csapaja
S pokolba sülyed minden, ami marta
A lelkeket és békejobbot adva,
Győztes, legyőzött szentül megfogadja,
Hogy embers testvérmind, legyen bárlakja
Észak, nyugat, dél vagy kelet:
Ulj, testvér, akkor János-ünnepet.*

Ira: SCH. L. IV.

(Phoenix □ Losonc.)

KIADÓHIVATALI KÖZLEMÉNYEK

A kinek a „Humanitas“-ra vagy hir-
detésre előfizetési hátralékuk van,
továbbra is Vikor Kálmán bankigazgató
címeire Cluj, Banca Ardeleană (Ar-
deali Bank és Takarékpénztár) utalják
át, „Humanitas” jelzéssel.

A kiadóhivatal profán címe további
intézkedésig: Benkő Gábor Cluj, Str.
Bisericei Ort, Rom. 2/b.

